במ"מ טוש"ע שם סעיף יא:
יא ג מיי׳ שם הלי א טוש"ע

שם סעיף י: שם סעיף י: ד מיי' פ"ד מהל' שבת הל' א סמג לאוין שם טוש"ע

לו"ח סי' רנז סעיף ג: יג ה מיי' וסמג שם טוש"ע

:ה סעיף ה׳ מעיף ה׳

מוסף רש"י

סלע הבא בידים. קרקע רך

מסכסש מאליו וכוויכ יויו במה

מתכנש מחפי (לפיד יוי). בבור טרמבין. הבא לסלק קדירה מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר, ואמרו חכמים אין טומנין בדבר

המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד

הכל, מי הוא המוסיף ואסור הבל, מי הוא המוסיף ואסור (שבת מז:). בגידי צמר. כמות שנגזו (שם מח:). ובציפי צמר. לאחר שפלוה: ושטחוה כמין

מחללות משטיחין (שם). ובלשונות של ארגמן. לחחר

לבען וסורקין אותן כעין לשונות ארוכין לטוותן (שם).

רבינו גרשום (המשר)

טפחים וסד בסיד ובא בידים איצטריכא ליה כו'. רווחא טפי מג' טפחים ולסוד בסיד קמ"ל

דלא: מ"ש גבי מתני' דקתני

. סלעים משום הבלא ומ״ש גבי סלעים משום הבלא ומי ש גבי הטמנה דמשום הבלא נמי היא וקתני חול ולא סלעים: וא״ל אביי וכי דרכן של בני אדם

. להטמין בלשונות של ארגמן

ואפ״ה קתני להו סלעים נמי אע״ג דאין דרכן להטמין ליתנייהו: גיזי צמר והוא צמר

ליונייהו: גיוי צמו ההוא צמו הגדל מן הבהמה כמו שהוא. ציפי צמר זהו צמר סרוק

. ומלובז לצורר צביעה. וי״א ציפי צמר כריכות צמר גדול

ציפי צמר כריכות צמר גדול כדרך שמביאין הסוחרין ממדינתן, ולשונות של ארגמן צמר שאינו טווי שצובעין בארגמן כדי לנסות ורוב צביעתו היה ארגמן, ובמוכין

צביעתו היה ארגמן. ובמוכין צמר שמסרקין מן הבגדים לאחר שמכבסין אותן: ויגיד עליו רעו. יוכיח עליו כלומר תנא הכי במתני' [סלעים] דמסקא הבלא וה״ה לחול

דמסיק הבלא טפי תנא התם גבי שבת חול דאין טומנין משום דקא מבשל בשבת ה״ה

יגיד עליו רעו דמשמע תרוייהו

ליתנינהו תרוייהו סלעים וחול

גבי בור או בחדא מתני׳

ודיניהן שוין אע״ג דלא כתיבי באידך אלא בחד׳ מינייהו ודאי אמרי׳ יגיד עליו [רעו] ויוכיח

על משנה זו דה״ה לתרוייהו

אלא לאו ש״מ מדלא קתני לה

יי שרן לדוכתא: דמשתבר לה לקדרה.

שמשתברין בסלעים הקדרה ולהכי לא תנא אין טומנין בסלעין דלא אתי לאטמוני

הכא גבי כותל משום דזהו מנהג חול דמחמם חמים.

כלומר אם מניחין אותם במקום שמתחמם מחמת דבר

אור הכירה מתחמם ומוסיף הבלא להכי אין טומנין

שמתחמם מחמת כן: אבל

שמוחומם מחמות כן: אבר מקרירי קריר. כשהוא מונח במקום קור בגומא מתקרר יותר ולא מזיק כלל לכותל להכי לא תנא ליה והא קתני ר'

. הושעיא בתוספתא דידיה הני

דמתני׳ וקתני חול. דתני בהדי

דהנהו משום הכלא. ומקשי׳ מי לא תנז אמת המים וקתני

נברכת הכובסין אע"ג דלא צריך הכא נמי ליתני חול ומשני אמת המים ונברכת

הכובסין תרוייהו צריכי דאי

ים.

פ״לו, ב) שבת מו:, ג) שם מח.

תורה אור השלם

ו יַגִּיד עַלַיו רֵעוֹ מִקְנֵה אַף עַל

:ט"בו

לא משכחת ליה. הדבורה לפי שהוא טמון בשרביטו: ואי בערפא. לעיל יו: ע"ש ומוספתה (ל)

ואם יאכל העלה: הדר פארי. חוזר ולומח: מן המחמלן. נברכת ד) [יכמות לא: וש"כ], ה) [שכת ל) [יכנות לו. וש כן, ש) [בכ.. עג: וש"נ], ו) מהר"ם התם הכא, 1) מהר"ם והתם, ח) ס"י פירכא, ששורין בו את הבגדים יום או יומים בלואת כלבים עד שמחמילין ומסריחין: אבל מן הנדיין. נברכת שכובסין ומשפשפין בה מתוך

שהמים נחזין למרחוק לריך להרחיק ד' אמות: ה"ג או סד בסיד תנן. כלומר או ירחיק או סד: ליערבינהו. לתרתי בבי רישא ומליעתא דהתם או סד בסיד תנן אלא מדלא ערבינהו ש"מ דברישה וסד בסיד תנן דבעינן תרוייהו הרחקה וסיד: בא בידים המחרישה: ותיפוק ליה משום זרעים. שסתם חורשין סופן לזרוע והא קתני זרעים: בחורש לאילנות. שיש שם אילנות מימים רבים ובא לחרוש תחתיהם להשביחן: ותיפוק ליה משום מיא. שלריך להשקותן

ליתני ולוקמיה במתונא הא תנא ליה אמת ליה היוק דליחלוח אצל כותל: המים אמו מי לא קתני אמת המים וקתני ללדדין נברכת הכובסין הנהו צריכי דאי תנא אמת המים משום דקביעא אבל

תמיד וכיון דאי אפשר לזרעים בלא

מים למה ליה למתנינהו הא תנא

נברכת הכובסין דלא קביעא אימא לא ואי תנא נברכת הכובסין משום דקוו וקיימי אבל אמת המים לא צריכא: מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה וכו': זרעים תיפוק ליה משום מחרישה במפולת יד מחרישה ותיפוק ליה משום זרעים בחורש לאילנות ותיפוק ליה משום מיא ∘תנא בארץ ישראל קאי דכתיב 2למטר השמים תשתה מים למימרא דורעים

לצדדין הקרקע כיון דמעל הקרקע ליכא עירבובי׳ שריו כדמוכח בעירובין (דף נג.) ובמסכת כלאים (פ"ד) דוה סומך לגדר מכאן ווה מכאן וא"ת והיכי דמי שזורע ללדדין אי כשהרחיק ג' טפחים מן הלדדין אפילו על גביו נמי ואי בלא הרחיק מן הלדדין נמי לא □ ואומר ר״י דמיירי כשזורע הלדדין ברחוק ג' יי טפחים מגפן היולא מן הקרקע מכל לד דליכא ערבוביא למעלה מן הקרקע ומכל מקום אסור לזרוע על גביו מפני שהשרשין נכנסין בתוך הגפן והוי כמרכיב זרעים באילן דאסור ש ואם תאמר ומאי איריא דנקט גפן אפי׳ שאר אילן נמי אסור ואומר ר"י דשאר אילנות שהן קשין מותר לזרוע על גביו כנגד השורש דלא חיישינן שיכנס שורש הזרע בתוך האילן שהוא קשה אבל

> גפן שהוס כלך חיישינן והמנה אחריתי דקתני מרחיקין את הגפת 3) נכלומר) סד בסיד אי אתרוייהו בבי דסד בסיד ליערבינהו להנהו תרי בבי כחדא לא יחפור אדם כו' ומרחיקין את הגפת כו' וליתנינהו בתרוייהו חד וסד בסיד דמשמע אכולהו ותרי זמני וסד בסיד ל"ל דילמא לעולם אימא לך דתרוייהו וסד בסיד נינהו והאי דלא עירב להו משום דתרוייהו צריכי דלא דמי היוקא, דרישא להויקא דסיפא דהיוק דרישא משום מתונא, מחמת לחלוח מים דשיח ובורות. והאי היזקא דסיפא דהבלא הוא דגפת וזבל ומלח כולהו מסקי הבלא נינהו וקשי טפי ומש״ה צריד למיתנינהו תרוייהו דמחדא הודה הוא היקארט פאר הובא ההוא מבתרובר הילחר להיה של הבאלבות היקארט פר מכיל הברו רכן כמי אדך וטעסא מאיר פני לא לא נפקא אירך ומידא לא תפשטט. תיש זה מרחיק ג' טפחים מכאן כשיעור כוול בורו וסד בסיד הבור וכן נמי אדיך וטעסא מאיר פני להרחיק ג' טפחים כל חד וחד ולסוד משום דבא בירים דארעא רפיא היא. אבל לאו בא בירים דהה צונמא חזקה לעולם לא צריך לסוד בסיד אם ירחיק ג' טפחים אלמא תפשוט מהכא דאו סד בסיד תנן לא לעולם מהא לא תפשוט ה״ה דאפי. לא בא בידים בעי ג'

ה״ג כ״ח בא בידים אין לא בא בידים לא. אלמא או סד בסיד תנן

. נראה דהיכי בעי למיפשט וסד בסיד תנו הא איכא למיבעי ההיא דרבי יהודה גופיה אי תרוייהו בעי אי לאו כיון דהשתא סבר דאין חילוק בין בא בידים ללא בא:

משום דמשתבי. פי׳ הקונטרם

דמשברין הקדירה אין (0) דמשברין הקדירה אין דרך להטמין בהן ואם מאמר אכמי תיקשי וכי דרך להטמין בגיזי למר כדפריך לעיל וי"ל דלעיל הוה בעי למימר דחין דרך להטמין בסלעים לפי שההבל יוצא מבין הסלעים ואינו מתהיים ואעפ"כ לפעמים טומנין בהן להכי פריך שפיר מגיזי למר דתני לה משום דלפעמים טומנין בהן אבל הכא קאמר דאין דרך להטמין כלל בהן לפי שמשברין הקדירה והואיל ומילתא דלא שכיח היא כלל לא חש למיתנייה ב ועוד יש לפרש דכיון דלא שכיחא היא כלל שרי להטמין בהן דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו בהו רבנן וכן מנהג שלנו שאנו נוהגין להטמין בסלעים שהאש יוצא מהן שקורין קיילו"ש אבל מ״מ קשיא מה שהקשה בקונטר׳ דבכל מקום הוי שיתוך לשון חלודה כמו באלו מליאות (ב"מ דף כו.) דשתיך טפי ובפ' הבונה (שבת דף קב:) דכיון דמשתכי לא עבדי הכי ובפרק קמא דתענית (דף ח.) אם ראית דור שהשמים משתכין עליו כנחושת ומפרש ר"ת בענין אחר דמשתכי דהבל שלהן מקלקל המאכל ג ולר"י נראה כפירוש רבינו חננאל דמה שאמר להרחיקם משום דמשתכי שמלקין את הארך ומחלידים אותה ומעלין עפר תיחוח כדאמרינן לקמן גבי זרעים ולא משום הבל דאין מוסיפין שום הבל וטומנין בהן ד ואפילו לפי

תיחוח ומלקין ארעית הכותל: דמחממי חיים. והא דאמר גפ׳ כירה (שבת דף לח: ושם

הספרים דגרסי סלעים היינו טעמא

דלא קתני להו התם יש לפרש דהכי

קאמר דלהכי לא קתני להו התם

משום דטעמא דהכא שלריך להרחיקם

לא משום הבל אלא משום דמשתכי

וה"ר מרדכי הביא ראיה מירושלמי

דגרסייו התם איתמר (ח) שהסלעים

מרתיחין יי והכא איתמר שאין הסלעים

מרתיחין א"ר יוסי כאן וכאן אין הסלעים

מרתיחין אלא מפני שעושים עפר

ד״ה ולא) בילה אין טומנין אותה לא בחול ולא באבק דרכים ההתם בחול שהוחם (ט) מחמת השמש דומיה דאבק דרכים:

(ס"ן לע"נ) הכובריך את הגפן. פירוש גפן

יחידי שהוא מושרש בארץ וכופף את הגפן באמלעיתו ומכסהו בקרקע ונשרש שם וקאמר מותר לזרוע את הלדדין דאף על גב שאינו רחוק שלשה טפחים ויונק עם הגפן מתחת

. תנא אמת המים דמרחיקין ג׳ גפן שהוא רך חיישינן והאי ח (פירוקא) מלא ר"י בירושלמי בגמרא דהך משנה: מנס ר"י בירושנמי בגמרס להך משנה: דקביעי כל הימים מרחיקין דמקלקל לכותל אבל נברכת הכובסין דלא קביעי דמים מכונסין נינהו אימא אין מרחיקין: דקוו וקיימי ומחלידין בקרקע ואחיין עד היסוד מש"ה מרחיקין אבל אמת המים דלא קוו וקיימי דדרך הליכתן קא אולי ואין מחלידין אימא דלא צריך לרחוקי קמ"ל דודאי צריך: **פיבקא** מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה. משום דנכנסים שרשים של זרעים בכותל כדאמ' לקמן ומרעי לי'. הואיל דתני

ש א מיי׳ פ״ט מהלכות שכנים א מייי פיים מהכנות שכני הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף י: דדוקא בא בידים בעי הרחקה וסידא ומשני הוא

הדין לא בא ובא בידים אילטריך ליה כו׳ ויש ספרים דלא גרסי האי דיוקא אלא משני בא בידים שאני ודקארי לה מאי קארי כו' ואין

לא משכחת ליה אי בטרפא הדר פארי: ולא נברכת הכובסין וכו': אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה "לא שנו אלא מן המחמצן יאכל מן הנדיין ד' אמות תניא נמי הכי נברכת הכובסין ד' אמות והא אנן תנו ג' מפחים אלא לאו ש"מ כדרב נחמן •ואיכא דרמי להו מירמי תנן נברכת הכובסין ג' מפחים והתניא ארבע אמות אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא קשיא כאן מן המחמצן כאן מן הנדיין רב חייא בריה דרב אויא מתני לה בהדיא אלא אם כן הרחיק משפת מחמצן ולכותל ג' מפחים: וסד בסיד: איבעיא להו ומד בסיד תנן או דילמא או סד בסיד תגן יפשיטא דוסד בסיד תגן דאי סלקא דעתך דאו סד בסיד תגן אם כן ליערבינהו וליתנינהו דילמא משום דלא דמי האי היזיקא להאי היזיקא רישא היזיקא ש המתונא מיפא היזיקא דהבלא ת"ש ירבי יהודה אומר סלע הבא בידים זה חופר בורו מכאן וזה חופר בורו מכאן זה מרחיק ג' מפחים וסד בסיד וזה מרחיק ג' מפחים וסד בסיד מעמא דבא בידים הא לא בא בידים לא ה"ה דאף על גב דלא בא בידים נמי סד בסיד ובא בידים איצטריכא ליה סד"א כיון דבא בידים ליבעי רווחא מפי קמ"ל: מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת 🐵 המלעים וכו': תנן התם סיבמה מומנין ובמה אין מומנין אין מומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין מאי שנא הכא דקתני סלעים ולא קתני חול ומאי שנא התם דקתני חול ולא קתני סלעים אמר רב יוסף לפי שאין דרכן של בני אדם להטמין בסלעים אמר ליה אביי וכי דרכן של בני אדם להממין בגיזי צמר ולשונות של ארגמן דתניא ממומנין בגיזי צמר ובציפי צמר ובלשונות של ארגמן צמר ובציפי צקו ובאשונוג של הוובק ובמוכין ואין ממלמלין אותן יאלא אמר אביי

יגיד עליו ריעו תנא הכא סלעים וה"ה לחול

תנא התם חול והוא הדין לסלעים א"ל רבא

אי יגיד עליו ריעו ליתנינהו לכולהו בחדא

וליתני חדא מנייהו באידך (מוה"ה לאידך

אלא אמר רבא התם היינו מעמא דלא

קתני סלעים משום דמשתכי לה לקדרה

הכא היינו מעמא דלא קתני חול משום

דמחמימי חיים ומקרירי קריר והא תני רבי

אושעיא חול התם במתונא תנא דידן נמי

אלטריך. למנקט ליה לחנא ואע"ג דה"ה ללא בא בידים: במה טומניו. את החמין בשבת דאמור רבנן דאסור להטמין בדבר המוסיף הבל והתם נשבת לד:] מפרש טעמא גזירה שמא יטמין ברמץ: לשונות של הרגמן. למר לבוע ואחר כך חזרו והחליקוהו במסרק ועשוי לשונות לשונות: וכי דרכן להטמין בהן. ואפ"ה איירי בהו רבנן: ליפי למר. לאחר שסרקו ונפלו במסרק: ובמוכין. של שחקי בגדים שהסורה מוליא מבגדי הלמר בהולים: ואין מעלעלין אומס. שהן מוקלים למלחכת בגדים: ה"ג חי יגיד עליו ריעו ליתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא מינייהו באידך ולימא כו': ליתנינהו לכולהו. כל הנך משום הבלא בחדא או כאן או אלל שבת: הנך משום דמשחלי לה לקדירה. שמשברין את הקדירה כך שמעתי כאן ובכל מקום שמעתיו שמעלה חלודה: דמחממי חיים. כשנותנין בו דבר חם הוא מתחמם וגבי הטמנה מחמימי הוא אבל גבי כוחל קריר: והתנא רבי אושעיא. להרחקות דמתני׳ בתוספתה שלו (י) וקאמר חול גבייהו: במסונא. אלל היזק לחלוח שנאה ובחול לח ולא אלל היוק הבל: נברכם כובסין. לא קביעה כחמת המים שחמת המים (ס) עשויין להיות שם עולמית אבל זו הכובם פעמים שמשתנה לאומנות אחרת: דקוו וקיימי. וליחלוחו השה יותר משל מים חיים: תיפוק ליה משום מחרישה. שהרי חרשו תחילה ואפי׳ לא זרע (ו) ליה תנא לי׳ מרחיקין: במפולת יד. שזרעו בלה חרישה חופר במרה ואינו מעמיק כעומק

עקרים 2 הְהָאָרֶץ אָשֶׁר אַתָּם עבְּרִים שְׁמָּח לְרִשְׁתִּים הָשְׁתִּים הְשְׁתָּח וּבְקָעת לְמְטֶר הַשְׁמֵים הְשְׁתָּח מָיִם: דברים יא יא גליון הש"ם גמ' ואיכא דרמי להו מירמי. כעין זה סוכה [טו ע"א] לג ע"א

הגהות הב"ח (מ) גמ' רישא הזיקא דמתונתא (h) גב' רישה הזיקה דמתונתא (ct כל ידל וכן ממוך: (ct שב ואת המלה זאת המליד ואת המיד ואת המליד ואת המיד ואת המליד ואת המיד ואת מליד ולימני אד ליו ריעו (מל את רכה: (ד) רש" ז"ים "מל את רכה: (ד) רש" ז"ים והתנה ח' אושעיה וכוי של מכרת וכוי שלאת המים עשוי לביתו: (ו) ד"ה תיפוק וכר לל נכרת וכר שלאת המים עשוי וכר לל מכרת וכר לל מכרת מום וכר לל מתום (מום מום וכר "דים משום וכר" "דים משום וכר" (ו) תום' ד"ה משום וכו'

מוסף תוספות

מס' כלאים פ"ז:

א. דאי לא. מאי שנא הכא א. ראי לא, מאי שנא הכא בידים דנקט אלא ודאי משום דדיניה מתחלף. לענ״6. ב. אבל גיזי צמר ולשונות של ארגמן, זימנין דמטמין בהו כשיצטרך לחמין ואין לו בהו כשיצטוך לחמין ואין לו במה להטמין. רשנייא ג. [י]אין אדם טומן בהם, [ולכן] לא קתני. ממנ"ון. T. ונוסחאות יש דגרסינן הכא היינו טעמא דקתני סלעים משום דמשתכי. והיא גירסא נכונה מאד ועולה כמו שנת לח: 1. דכל עיקר כלאים אינו אלא מפני התערובת שנראים גפנים וזרעים גדלים שנו אם גענים וד. I. [היינו] כאחת. מוס' לי"ד. I. [היינו] לרבי עקיבא [או] ששה טפחים לרבנן (כלאים פ"ו

רבינו גרשום

מ"א). ר"ן. ח. דהא צריך להרחיק כדי עבודת הגפן,

דהיינו ששה טפחים לרבנן או שלשה לרבי עקיבא. שס. ט. וכל היכא דאיכא ג״ט על

הגפן הנברכת תו לא משתרשי

שרשי הזרעים בגופו של גפן.

ריטב״א.

פיםקא לא שנו דבג' טפחים פיסקא לא שנו דבר ספודם סגי אלא מן המחמצן. אותו מקום ששורין בה בגדי כביסה עם צואת כלבים להכי קרי ליה מחמצן דכי היכי דמניחין את העיסה עד שתתחמץ דלא נגעי ותניסו עו שומומן דא העבי בה כך מניחין אלו בגדים דלא נגעו בהו עד שישורו יפה ולהכי סגי ברחוק ג' טפחים דלא אזלי טפי ולא מנתוו מן . הכותל: אבל מן הנדיין. מקום הכותל: אבל מן הנדיין, מקום שמכבסין הבגדים עצמן בתוך המים ומכין אותם ומנתזין על הכתלים משיה צריך להרחיק ד' אמות: איבעיא להו וסד בסיד תנן, דמשמע לבר מג' טפחים כלומר דתרוייהו צריד טפותם כלומו דווו ייהו צוין למיעבד להרחיק ג' טפחים ולסייד שוב החפירה בסיד או דלמא או סד בסיד תנן דמשמע או ג' טפחים ל) אמר ליה פשיטא דאו סד בסיד תנן דא״כ . דס״ד דוסד בסיד תנז הא בבא

מחרישה למה לי למיתני זרעים פשיטא דאיז זרעים באים אלא ע"י מחרישה ומשני דאפי׳ בלא מחרישה מצי לזרוע במפולת יד דא"צ

יום הול הול ליכות מולכם שם את אך הכל ביצה לא אל בנותה שונים להבל המבל במבול הול בל אמוחים שונים במבולת היו הלק מחרישה בורנים משום כשוורעין בשוררים תולין שם שק מלא תבואה ומנקבין השק נקבים נקבים כשוורעין במה מקומות נופלת ב התבואה יותר ממקום אחד ולאחר כן חורשין כדי לכסות את התבואה ולהשוות את התבואה בשדה. אבל כשוורעין ביד משוה התבואה בשדה וא״צ מחרישה מש״ה איצטריך למתני במתני זרעים ומחרישה ג) דמורעים לא מפקינן מחרישה ומקשה ומחרישה מ״ט איצטריך